

12

Stichting Makandra (Met elkander) heeft op landgoed Kernhem in Ede een landbouwzorgproject. Sinds 1996 biedt Makandra er dagopvang aan verschillende groepen mensen die zorg nodig hebben: verstandelijk gehandicapten, mensen met psychische en psychiatrische problemen en langdurig werklozen met een sociaal-maatschappelijke zorgvraag. In de beschermde leef- en werkomgeving van Makandra vinden deze kwetsbare mensen mogelijkheden voor een zinvolle dagbesteding in de biologische landbouw op het project. Makandra geeft hun de mogelijkheid zich een eigen plekje in de maatschappij te verwerven.

Vijf jaar geleden was er alleen weiland, met aan de rand een vervallen monumentale boerderij en enkele bedrijfsgebouwen. Nu is het een idyllisch oord op landgoed Kernhem bij Ede: zorgboerderij Makandra. Op zichzelf is een zorgboerderij niet zo bijzonder. Zorgboerderijen bestaan al veertig jaar. Maar Makandra is uniek. Verschillende zorggroepen werken er samen: licht verstandelijk gehandicapten, mensen met psychische problemen en langdurig werklozen. “Als je het hebt over een pluriforme samenleving, dan tref je die hier aan op kleine schaal”, zegt directeur en initiatiefnemer Cees van Stiphout.

Op de zolder van de deel zitten de deelnemers en hun begeleiders bij elkaar. Een deelnemer speelt piano, er wordt een gedicht voorgelezen en thee geschonken. Elke dag begint stipt om negen uur met een openingsceremonie. Vandaag wordt even de rust verstoord. Boer en buurman Veldhuizen komt binnenvallen en vraagt een deelnemer om hem te helpen met z'n koeien. Ze gaan samen weg en de dagopening gaat verder. De nieuwe poes krijgt een naam, de taken voor deze dag worden verdeeld. Iedereen kan aan de slag.

Veel deelnemers weten precies wat ze moeten doen. In het kippenhok worden eieren geraapt en daarna verpakt. In de groentetuin gaat iemand schoffelen. Aardbeien en shii-takes – een soort paddestoel – moeten worden geoogst. Zo doet Makandra een appèl op de gezonde kant van de mensen, vertelt Cees van Stiphout. Alle aandacht gaat uit naar de mogelijkheden van de deelnemers en naar wat nodig is om hen te helpen ontplooiën. “Ze krijgen daardoor zelfrespect, een gevoel van eigenwaarde.” Heel bewust heeft hij ervoor gekozen niet met één zorggroep te werken, maar met meerdere. Dat werkt heel goed. “Je doorbreekt vaste cultuur- en communicatiepatronen. Mensen met een verschillende achtergrond hebben elkaar veel te vertellen.” En ze kunnen elkaar helpen. Van Stiphout legt uit hoe. “Mensen met een psychiatrisch verleden zijn vaak lichamelijk niet zo sterk en kunnen zich slechts kort op een activiteit concentreren, maar ze hebben wel inzicht en analytisch vermogen. Verstandelijk gehandicapten daarentegen kunnen lang achtereen dezelfde

handelingen uitvoeren, maar missen veelal een goed inzicht. Samen kunnen zij problemen oplossen en elkaar aanvullen.” Dagelijks ziet Van Stiphout dat het werkt.

Harmonisch geheel

Van Stiphouts filosofie om verschillende zorggroepen bij elkaar te brengen, komt niet uit de lucht vallen. Tijdens zijn opleiding tot docent omgangskunde en godsdienst liep hij stage bij de antroposofisch psychiatrische boerderij Nieuw Rijsenburg in Driebergen. “Daar heb ik ontdekt wat biologische landbouw en antroposofie zijn. En daar heb ik gezien dat mensen met wat voor problemen dan ook een therapeutisch proces kunnen doormaken en tegelijkertijd een geitenbedrijf kunnen runnen. Dat wás het gewoon! Ik ben deze ideeën nooit meer kwijtgeraakt.”

Op verschillende plaatsen heeft Van Stiphout meegeholpen initiatieven van de grond te krijgen. Eerst een kindertehuis in Suriname. Terug in Nederland richtte hij in 1990 Stichting Makandra op voor zorg aan mensen met problemen. In Lunteren begon hij een boerderij voor ex-verslaafden. Toen liep hij tegen boerderij De Kalverkamp aan. Hier kon hij zijn ideaal verwezenlijken: het werken met uiteenlopende zorggroepen.

In vijf jaar tijd heeft Van Stiphout met twee vaste medewerkers, een gesubsidieerde werknemer, een team professionele vrijwilligers en bedrijven die gratis hun diensten aanboden, vanuit het niets de zorgboerderij Makandra uit de grond gestampt. De weilanden werden deels omgezet in een grote groentetuin, een boomgaard, een tuin voor kleinfruit en shii-taketeelt, en een kruiden- en bloementuin. De boerderij kreeg een opknapbeurt, er kwam een foliekas en er werd een kippenhok gebouwd. Ook het landschap kreeg een opfrisbeurt. Het resultaat: een prachtige, landschappelijk ingepaste boerderij op landgoed Kernhem. Alles gefinancierd uit donaties van tal van fondsen. Het verschil met andere zorgboerderijen is dat de meeste tegen een bestaand agrarisch bedrijf of een bestaande zorginstelling aanleunen. Makandra bouwde de tuinderij en zorgverlening van de grond af op. “Zo kan een harmonischer geheel ontstaan met een gevarieerder aanbod en veelzijdiger werkzaamheden”, meent Van Stiphout.

De zorgtaak van Makandra begon met startkapitaal uit het zorgvernieuwingsfonds voor vijf fulltime plaatsen voor de opvang van

Een
pluriforme
samenleving
in het klein

verstandelijk gehandicapten. Door lobbywerk van Van Stiphout zijn er inmiddels 14 fulltime plaatsen voor de verschillende groepen, ingevuld door 29 deelnemers. De deelnemers hebben een jaarcontract met de zorginstelling. Sommigen nemen hun persoonsgebonden budget (25.000 gulden per jaar) mee. Voor een aantal is Makandra een permanente werk- en begeleidingsplek. Oudere deelnemers vinden bij Makandra een goede dagbesteding en structuur in hun leven. Voor jongeren is het vaak een tijdelijke verblijfplaats. De een kan na afloop weer een studie oppakken, de ander komt uiteindelijk aan vrijwillig of betaald werk.

Ontmoetingsplaats

In de regio is de boerderij inmiddels goed bekend, niet in de laatste plaats doordat de pr-commissie er flink aan trekt. Maar Makandra heeft inmiddels ook materieel haar wortels stevig in de regio. De zorgboerderij werkt uitsluitend samen met regionale zorginstellingen en de afdeling Werk & Zorg van de gemeente Ede voor plaatsing van de moeilijkst plaatsbare langdurig werklozen. Tevens fungeert Makandra als excursieplek voor het project 'Zorg en landbouw' van de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei. Boeren uit de omgeving met plannen voor zorglandbouw als tweede tak in hun bedrijf komen bij hen langs. "Onze boerderij is geen regulier agrarisch bedrijf, maar agrariërs kunnen wel zien wat het betekent om dit soort mensen te begeleiden. Als ze besluiten een zorgtak erbij te nemen, moeten de boeren deze taak zelf in hun bedrijf een plek geven." Hoe bekend Makandra in de omgeving ook is, het ideaal een ontmoetingsplaats te zijn voor mensen met en zonder een handicap, is nog niet helemaal uit de verf gekomen. Ja, met de burens, een biologische geitenhouder en twee reguliere veehouders, bestaat een goed contact. Ze verrichten over en weer hand- en spandiensten. Een buurman ploegt het land en een ander zet zijn schapen in de weide van Makandra. Maar verder is Makandra als ontmoetingsplaats nog niet gerealiseerd. Het paardenhotel waar mensen uit de omgeving hun paarden kunnen stallen die de deelnemers dan verzorgen, bleek financieel niet haalbaar. Van Stiphout laat zich niet ontmoedigen. Er zijn inmiddels nieuwe plannen voor een theehuis en voor huisverkoop.

Doorstoten

Het grootste probleem is van financiële aard. "Het is heel moeilijk om geld binnen te krijgen. Uit de verkoop van de producten kan het niet komen. En het geld uit de zorgcontracten gaat op aan begeleiding. Verder is alles wat je hier ziet door onze commissie fondswerving bijeengesprokkeld. Het is heel bijzonder hoeveel geld uit fondsen is gedoneerd, zo'n vijf ton uit liefst veertig fondsen. Fondsen en jaarcontracten van deelnemers bieden echter geen zekerheid. Je kunt er geen personeel op aannemen." Van Stiphout zit daarom op een dood punt. Nu na vijf jaar wil hij het project professionaliseren en dat lukt niet omdat de financiering van de zorgtaak elk jaar onzeker is. Hij is teleurgesteld dat ondanks alle mooie woorden van de overheid over zorg op maat, het niet lukt zijn zorgboerderij ingebed te krijgen in de reguliere zorgverlening. "Makandra geldt als voorbeeld voor anderen, maar we kunnen de financiering niet langer dan hooguit twee jaar vasthouden. Het is jammer. We zijn te vroeg begonnen. Voor sommige andere organisaties die later van start gingen met een andere opzet en andere doelstellingen, zie ik betere perspectieven." De deelnemers hebben geen weet van deze problemen. Ruim een uur na de dagopening komen ze weer bij elkaar voor de koffie, buiten aan de picknicktafels. Er is een feestje. Een deelnemer is jarig en trakteert. Allemaal maken ze zich op voor een nog groter feest. Komende vrijdag vieren ze het vijfjarig jubileum van de zorgboerderij. Dan komen familie en vrienden op bezoek. Maar ook oud-deelnemers gaan even terug naar plek die hun een weg in de maatschappij heeft gegeven.